

UZASADNIENIE

S. D. wystąpiła przeciwko T. O. z powództwem o nakazanie pozwanemu złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powódkę prawa własności samodzielnego lokalu mieszkalnego numer (...) przy ul. (...) w Z. – wskazując na to, że prawo własności tego lokalu było uprzednio przedmiotem darowizny dokonanej przez powódkę na rzecz pozwanego w dniu 7 października 2010 roku, a wiosną 2020 roku pozwany dopuścił się względem powódki rażącej niewdzięczności, gdyż zaprzestał sprawowania opieki na powódką i nie wykazywał żadnego zainteresowania jej losem, mimo panującego wówczas stanu pandemii COVID-19 (przestał odwiedzać powódkę, przynosić rzeczy niezbędne do codziennego życia, nie interesował się tym, czy w mieszkaniu nie są potrzebne naprawy).

(pozew k. 4-7)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

(odpowiedź na pozew, k. 47-48)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W 2010 roku T. O. spłacił w kwocie ponad 17.000 zł kredyt zaciągnięty przez S. D..

(przesłuchanie pozwanego, protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 51-53 minuta, zeznania świadka K. O. – protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 4-11 minuta)

W dniu 7 października 2010 roku została zawarta w formie aktu notarialnego umowa darowizny pomiędzy S. D. jako darczyńcą oraz T. O. jako obdarowanym. W treści umowy S. D. oświadczyła, że daruje na rzecz T. O. odrębne prawo własności lokalu mieszkalnego o numerze (...) położonego w Z. przy ul. (...), a T. O. przyjął tę darowiznę.

W §4 umowy T. O. oświadczył, że ustanawia na rzecz S. D. nieodpłatną dożywotnią służebność osobistą mieszkania polegającą na prawie korzystania z całego wyżej opisanego lokalu mieszkalnego.

Pozwany do chwili obecnej pozostaje jedynym właścicielem wyżej opisanego lokalu mieszkalnego, w którym zamieszkuje obecnie wyłącznie powódka.

(okoliczności niesporne, kopia wypisu aktu notarialnego k. 7-10)

Od marca 2019 roku do stycznia 2020 roku T. O. mieszkał z powódką, gdyż był w trakcie sprawy rozwodowej – relacje między pozwanym a powódką układały się wówczas poprawnie. Następnie pozwany zamieszkał ze swoją partnerką. Wiosną 2020 roku pozwany nie odwiedzał powódki z uwagi na stan pandemii, natomiast kontaktował się z nią telefonicznie i pytał, czy powódka czegoś nie potrzebuje – powódka utrzymywała, że nie chce żadnej pomocy.

Nie doszło do zerwania kontaktów stron, w wakacje 2020 roku i później pozwany odwiedzał powódkę średnio 2 lub 3 razy w miesiącu. T. O. odwiedził S. O. m.in. w dniu 21 grudnia 2020 roku.

S. D. jest osobą samodzielną, zakupy spożywcze robi sobie sama. T. O. lub jej ojciec zawożą ją na wizyty lekarskie – T. O. zawiózł powódkę w listopadzie 2021 roku na test na C..

(przesłuchanie pozwanego, protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 52 minuta – 1 godzina 11 minuta, zeznania świadka K. O. – protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 26-27 minuta)

Powódka o nic pozwanego nie prosi.

(przesłuchanie powódki – protokół rozprawy, 41-42 minuta)

W 2020 roku S. D. w rozmowach ze swoim sąsiadem H. N. (1) mówiła, że T. O. jest wobec niej „niemiły i niesympatyczny” oraz że nie dokłada się do opłat za mieszkanie. W bliżej nieustalonym czasie H. N. (1) słyszał głos pozwanego, który mówił do powódki, że „wyrzuci ją z mieszkania na śmietnik z kotem”.

W rozmowach z ojcem pozwanego i bratem powódki K. O. S. D. niczego powodowi nie zarzucała.

(zeznania świadka H. N. (1) – protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 4-11 minuta; zeznania świadka K. O. – protokół rozprawy z dnia 6 grudnia 2021 roku, 26-29 minuta)

W dniu 10 lutego 2021 roku S. D. złożyła w formie aktu notarialnego oświadczenie o odwołaniu wyżej opisanej darowizny dokonanej na rzecz T. O. – z powodu jego rażącej niewdzięczności.

(wypis aktu notarialnego k. 14)

Kiedy T. O. odwiedzał S. D. w okresie od grudnia 2020 roku do czerwca 2021 roku nie czyniła ona pozwanemu żadnych zarzutów, częstowała pozwanego kawą.

(płyta CD z nagraniami dźwiękowymi k. 48)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo wytoczone w sprawie niniejszej podlegało oddaleniu jako niezasadne.

Zasadność powództwa wytoczonego w niniejszej sprawie powinna być oceniana w oparciu o treść art. 898 § 1 k.c. Przepis ten stanowi o tym, że darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

O istnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym wypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonym środowisku społecznym (por. postanowienie SN dnia 16 stycznia 2015 roku, III CSK 312/14). Podzielić należy pogląd, zgodnie z którym o rażącej niewdzięczności może być mowa w takich okolicznościach, gdy obdarowany kieruje wobec darczyńcy zachowania wysoce nieprzyjemne (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 25 listopada 1999 r., II CKN 600/98), natomiast co do zasady nie mogą być uznane za rażącą niewdzięczność obdarowanego sytuacje, w których dochodzi między nim a darczyńcą do „zwykłych konfliktów życia codziennego”, a wzajemne relacje co do zasady kształtują się poprawnie (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 5 lipca 2001 roku, II CKN 818/00).

Dopiero złożenie przez darczyńcę prawnie skutecznego (tj. uzasadnionego w oparciu o treść art. 898 §1 k.c.) oświadczenia o odwołaniu darowizny nieruchomości rodzi po stronie obdarowanego obowiązek złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu na darczyńcę prawa własności nieruchomości.

Z uwagi na to, że powódka nie wykazała faktu udzielenia adw. A. G. pełnomocnictwa materialnoprawnego do złożenia datowanego na 11 grudnia 2020 roku pisemnego oświadczenia o odwołaniu darowizny (k. 16), przyjęć należy, że oświadczeniem takim było dopiero oświadczenie złożone przez S. D. przed notariuszem w dniu 10 lutego 2021 roku (k. 14), przy czym przyjęć należy, że do doręczenia odpisu tego oświadczenia pozwanemu doszło wraz z doręczeniem odpisu pozwu w sprawie niniejszej.

Zasadność powództwa S. D. należy oceniać przez pryzmat treści uzasadnienia pozwu, w którym powódka wskazała, że rzekoma rażąca niewdzięczność pozwanego względem niej polegała na tym, że pozwany w 2020 roku (w szczególności od końca marca tego roku) zaprzestał sprawowania opieki na powódką i nie wykazywał żadnego zainteresowania jej losem. Prawdziwości tych swoich twierdzeń powódka w żaden sposób w sprawie niniejszej nie wykazała – w szczególności nie udowodniła tego, że uzgodniła przy dokonywaniu darowizny lub w późniejszym czasie, że pozwany będzie jej w określony sposób pomagał, jak również nie wykazała tego, aby kierowała do pozwanego wezwania lub prośby o udzielenie wsparcia lub pomocy, na które pozwany nie reagował. Zeznania świadków przesłuchanych w

sprawie niniejszej nie potwierdzają zasadności zarzutów powódki. Z kolei sama powódka przyznała, że nie oczekuje od pozwanego żadnej pomocy. Treść nagrań dźwiękowych na płycie CD złożonej przez pozwanego nie wskazuje na istnienie żadnego znaczącego konfliktu między stronami oraz potwierdza to, że strony utrzymują normalne relacje rodzinne (pозwany jest bratankiem powódki).

W zakresie dotyczącym zarzutu braku po stronie pozwanego zainteresowania koniecznością wykonania (bliżej niesprecyzowanych) napraw w lokalu opisanym w pozwie stwierdzić należy, że powódka nie wykazała, aby w okresie wskazanym w pozwie (trwającym od marca 2020 roku do daty złożenia oświadczenia o odwołaniu darowizny) potrzeba wykonania takich napraw rzeczywiście zaistniała. Niezależnie od tego zauważyć należy, że z treści art. 302 §2 k.c. w zw. z art. 260 §1 k.c. wynika, że dokonywanie bieżących napraw w lokalu opisanym w pozwie obciążało powódkę, jako osobę, której przysługuje służebność osobista mieszkania w tym lokalu.

W tej sytuacji powództwo podlegało oddaleniu, gdyż nie zachodziły obiektywnie uzasadnione podstawy do przyjęcia, że pozwany dopuścił się niewdzięczności (w szczególności o charakterze rażącym) wobec powódki. Zaznaczyć należy ponadto, że ani w pozwie, ani w notarialnym oświadczeniu o odwołaniu darowizny, ani w piśmie swojego pełnomocnika datowanym na 11 grudnia 2020 roku (k. 16) powódka nie twierdziła, że przyczyną odwołania darowizny jest rażąca niewdzięczność pozwanego mająca polegać na tym, iż pozwany miałby chcieć usunąć powódkę z lokalu mieszkalnego opisanego w pozwie (co zresztą nie byłoby możliwe wobec treści §4 umowy darowizny), względnie na tym, że pozwany nie uczestniczył w ponoszeniu opłat związanych z korzystaniem z lokalu (na rzecz spółdzielni mieszkaniowej lub dostawców wody czy energii elektrycznej). Powódka nie wykazała zresztą tego, aby istniała umowa stron dotycząca ponoszenia przez pozwanego tego rodzaju wydatków, a obowiązek taki w relacji między podmiotem służebności mieszkania a właścicielem lokalu mieszkalnego nie wynika z treści art. 302 §2 k.c. w zw. z art. 260 §1 k.c. Z kolei z treści zeznań świadka H. N. nie wynika, czy słowa pozwanego skierowane do powódki o tym, że „wyrzuci ją z mieszkania na śmietnik z kotem” padły przed czy już po złożeniu przez powódkę oświadczenia o odwołaniu darowizny (tylko w tym pierwszym przypadku takie zachowanie pozwanego mogłoby być w ogóle rozpatrywane jako podstawa odwołania darowizny – przy czym jednak takiej podstawy odwołania darowizny powódka nie sformułowała w pozwie). Nie ma zresztą podstaw do przyjęcia, że jednorazowe użycie tego rodzaju sformułowania przez pozwanego w rozmowie z powódką świadczy o rażącej niewdzięczności pozwanego – jak już wyżej wskazano, powódka nie mogła traktować tego rodzaju słów pozwanego jako realnej groźby, skoro przysługuje jej dożywotnia służebność zamieszkiwania w lokalu.

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 98 §1 i §1¹ k.p.c. należało obciążyć powódkę jako stronę przegrywającą proces obowiązkiem pokrycia kosztów zastępstwa procesowego pozwanego – częściowo, tj. w zakresie kwoty 600 zł (łączna kwota kosztów zastępstwa procesowego wynosi 5400 zł). Art. 102 k.p.c. pozwala w szczególnie uzasadnionych obciążyć stronę przegrywającą proces obowiązkiem zwrotu na rzecz strony wygrywającej jedynie części kosztów procesu. Tego rodzaju sytuacja zachodzi w sprawie niniejszej – z uwagi na niski poziom dochodów pozwanej (emerytura w kwocie 1560 zł netto miesięcznie – k. 40-41) oraz subiektywnie uzasadnione przekonanie powódki o zasadności jej roszczenia należało obciążyć powódkę jedynie częścią kosztów procesu poniesionych przez pozwanego.